

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/53/2021
Identifikačné číslo spisu: 6118353005
Dátum vydania rozhodnutia: 28.03.2023
Meno a priezvisko: Mgr. Peter Melicher
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:6118353005.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, IČO: 35 724 803, zastúpenej advokátskou kanceláriou Remedium Legal, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, IČO: 53 255 739, proti žalovaným 1/ W. C., narodenému X. Q. XXXX a 2/ V. C., narodenej XX. N. XXXX, obaja trvale bytom S. XXX, B. S., obaja zastúpení advokátom Mgr. Petrom Arendackým, AK so sídlom Železničarska 13, 811 04 Bratislava, v konaní o zaplatenie 75.000 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 7Csp/7/2019, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. mája 2020 sp. zn. 6CoCsp/7/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 27. mája 2020 sp. zn. 6CoCsp/7/2020 a rozsudok Okresného súdu Námestovo z 27. marca 2019, č. k. 7Csp/7/2019-96, z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Námestovo na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Námestovo (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 27. marca 2019, č. k. 7Csp/7/2019-96, s poukazom na ustanovenia § 101 a § 103 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v platnom znení (ďalej len „Občiansky zákonník“) prvým výrokom zamietol žalobu žalobkyne a druhým výrokom žalobkyne uložil povinnosť nahradiť žalovaným 1/ a 2/ trovy konania v rozsahu 100 %, ktoré budú vyčíslené v uznesení vydanom po právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobkyňa sa žalobou podanou v rámci upomínacieho konania na Okresnom súde Banská Bystrica, postúpenou Okresnému súdu Námestovo dňa 8. februára 2019, proti žalovaným 1/ a 2/ domáhala rozhodnutia súdu, ktorým by bola žalovaným uložená povinnosť zaplatiť jej sumu 75.000 eur s úrokom z omeškania 5 % ročne od 7. júna 2018 do zaplatenia. Na základe vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že právna predchodkyňa žalobkyne poskytla žalovaným úver vo výške 82.000 eur na základe zmluvy o poskytnutí úveru z 13. septembra 2013. Žalovaní svoj záväzok voči veriteľovi nesplácali v dohodnutých splátkach, v dôsledku čoho právna predchodkyňa žalobkyne pristúpila k vyhláseniu okamžitej splatnosti úveru k 15. októbru 2018. Žalovaní v konaní vzniesli námietku premlčania, s ktorou sa súd prvej inštancie vo veci zaoberal a dospel k záveru, že žalobou uplatnený nárok žalobkyne bol v čase podania žaloby premlčaný. V dôsledku skutočnosti, že žalovaní riadne nesplácali dohodnuté splátky, právna predchodkyňa žalobkyne vyhlásila

predčasnú splatnosť úveru k 15. októbru 2015, pričom k 15. júlu 2015 evidovala omeškané splátky vo výške 1.238,03 eur. Súd prvej inštancie mal v konaní za preukázané, že žalovaní zaplatili naposledy splátku v mesiaci apríl 2015, v máji 2015 nezaplatili nič a v júni 2015 zaplatili 585,94 eur. Splátky splatné v mesiacoch júl a august 2015 nezaplatili a v septembri 2015 zaplatili sumu 242,65 eur s tým, že ďalej úver nesplácali. Žalovaní sa teda dostali prvýkrát do omeškania so splátkou splatnou dňa 15. mája 2015. Vychádzajúc z predpokladu, že žalobkyňa dodržala podmienku ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 Občianskeho zákonníka najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, a keď súčasne upozornila spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva, je zrejmé, že pokiaľ právna predchodkyňa žalobkyne listom z 15. júla 2015 upozornila žalovaných na využitie práva na okamžité zosplatenie dlhu, k tomuto dňu museli byť žalovaní v omeškaní viac ako tri mesiace so zaplatením splátky, konkrétne so splátkou splatnou 15. mája 2015. Od tohto dňa začala plynúť trojročná premlčacia doba, ktorá uplynula dňa 15. mája 2018. Keďže žalobkyňa podala žalobu na súde prvej inštancie až 15. októbra 2018, podala ju po uplynutí premlčacej doby, následkom čoho súd prvej inštancie žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) v záhlaví označeným rozsudkom rozsudok súdu prvej inštancie pre jeho vecnú správnosť potvrdil a žalovaným priznal voči žalobkyňi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že právny záver okresného súdu o premlčaní nároku žalobkyne uplatneného žalobou považuje za vecne správny a v celom rozsahu sa s ním stotožňuje, pričom vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie. Na rozdiel od okresného súdu však odvolací súd pri otázke premlčania žalobkyňou uplatneného nároku vychádzal z iných časových súvislostí prejednávanej právnej veci. Pre prípady, kedy sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh, stanovuje Občiansky zákonník v druhej vete § 103 osobitné pravidlo pre začiatok plynutia premlčacej doby zosplateného dlhu. V zmysle tohto ustanovenia, ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky. Premlčacia doba práva na zaplatenie takéhoto zosplateného dlhu sa teda začína skôr, ako dôjde k zosplateniu dlhu, začína plynúť odo dňa zročnosti nesplnenej splátky, pre ktorú bol dlh zosplatený. V prejednávanej veci zročnosť celého dlhu úveru nastala vyhlásením okamžitej splatnosti úveru (§ 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka) v súvislosti s neuhrádzaním splátok žalovaných od splátky splatnej v máji 2015, pričom o možnosti vyhlásenia úveru za predčasne splatný boli žalovaní zo strany právnej predchodkyne žalobkyne upovedomení vo vzťahu k splátke splatnej 15. júla 2015. Uvedené vyplýva z listiny právnej predchodkyne žalobkyne zo 16. júla 2015 označenej ako „Posledná výzva na úhradu pohľadávky“, doručenej žalovaným 20. júla 2015, v ktorej boli žalovaní vyzvaní na bezodkladnú úhradu dlžnej sumy. Keďže aj napriek upozorneniu veriteľa zo strany žalovaných nedošlo k jej úhrade, nastala zročnosť celého dlhu v zmysle § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka k 15. októbru 2015. Uvedené vyplýva aj z listiny právnej predchodkyne žalobkyne označenej ako „oznámenie o zosplatení úveru“ z 21. októbra 2015, ktorá bola v konaní predložená súdu prvej inštancie. V posudzovanom prípade možno dospieť k záveru, že právna predchodkyňa žalobkyne ako veriteľ vyhlásila predčasnú splatnosť celého úveru pre nezaplatenie splátky za mesiac júl 2015, v zmysle § 565 a § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, ktorá bola splatná dňa 15. júla 2015. Premlčacia doba práva na zaplatenie celého zosplateného dlhu tak začala plynúť odo dňa splatnosti uvedenej splátky (15. júla 2015) a v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka uplynula dňa 15. júla 2018. Vzhľadom k tomu, že žalobkyňa uplatnila nárok na zaplatenie žalovanej sumy na súde až 15. októbra 2018, t. j. po márnom uplynutí premlčacej doby, okresný súd postupoval správne, keď prihliadol na dôvodne vznesenú námietku premlčania zo strany žalovaných, a následne žalobu zamietol. Odvolací súd ďalej uviedol, že odvolacia argumentácia žalobkyne v súvislosti s vecným posúdením vznesenej námietky premlčania súdom prvej inštancie, aj po čiastočnej modifikácii dôvodov súdu prvej inštancie v rámci odvolacieho konania, neobstojí.

3. Proti v záhlaví označenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa a odôvodnila ho dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“). V dovolaní poukázala na ustanovenia § 16 ods. 1 C. s. p., § 101, § 565, § 103 a § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Nestotožnila sa s právnym posúdením veci, v zmysle

ktorého v prípade, ak dôjde k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru podľa § 565 Občianskeho zákonníka, v zmysle ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka začína plynúť premlčacia doba pre všetky splátky úveru splatné do budúca od splátky úveru, ktorá predchádza vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru po dobu troch mesiacov. Poukázala na skutočnosť, že pri dohode o plnení dlhu v splátkach môže veriteľ od dlžníka žiadať vždy len splnenie príslušnej splátky, ktorá sa stane splatnou. Každá zo splátok tak predstavuje samostatné plnenie, a preto pre každú z nich plynie trojročná premlčacia doba podľa § 103 Občianskeho zákonníka samostatne. Občiansky zákonník ďalej v § 565 umožňuje, aby sa veriteľ s dlžníkom dohodli, že ak sa nesplní niektorá splátka, môže veriteľ uplatniť právo na zosplatenie celého dlhu (tzv. strata výhody splátok). Veriteľ v takom prípade môže žiadať o zaplatenie celého dlhu, avšak toto svoje právo môže uplatniť len do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky, v opačnom prípade toto právo zaniká. Ak toto právo veriteľ uplatní, trojročná premlčacia doba, pokiaľ ide o celý zostávajúci dlh, začína plynúť odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej došlo k vyhláseniu splatnosti celého dlhu. Ak však veriteľ toto právo nevyužije a ďalšia splátka sa stane splatnou, potom toto právo zaniká a vzniká mu až v prípade, ak dlžník nezaplatí ani túto ďalšiu splátku dlhu. V súvislosti s premlčaním nároku žalobkyňa zdôraznila, že neuplatnenie práva podľa § 565 Občianskeho zákonníka do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky spôsobuje zánik tohto práva veriteľa. V prejednávanej veci bolo preukázané, že žalovaní boli v čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru v omeškaní s plnením splátok po dobu dlhšiu ako tri mesiace. Keďže však právo vyhlásiť mimoriadnu splatnosť zaniká splatnosťou najbližšie nasledujúcej splátky, potom mimoriadna splatnosť úveru nemohla byť vyhlásená pre nesplnenie inej splátky, než tej, ktorá vyhláseniu mimoriadnej splatnosti bezprostredne predchádzala, t. j. v danom prípade splátky splatnej dňa 15. októbra 2015.

3.1 Výklad odvolacieho súdu vo vzťahu k otázke premlčania by podľa žalobkyne v praxi znamenal, že niektoré splátky splatné pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti by nemuseli byť premlčané, avšak zostatok dlhu (splátky úveru splatné od vyhlásenia mimoriadnej splatnosti) by už v ten istý moment bol premlčaný, keďže by plynutie premlčacej doby splátok splatných od vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru bolo posunuté o tri mesiace pozadu, t. j. splátka úveru splatná napr. dva mesiace pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti by sa premlčala neskôr, ako splátky úveru splatné od vyhlásenia mimoriadnej splatnosti, čo považuje žalobkyňa za absurdné. Žalobkyňa je toho názoru, že oprávnenie jej právnej predchodkyne vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pre nezaplatenie splátky splatnej 15. októbra 2015 zaniklo v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka splatnosťou ďalšej splátky úveru. Z uvedených dôvodov je zrejmé, že v prípade, ak právna predchodkyňa žalobkyne vyhlásila mimoriadnu splatnosť úveru podaním z 20. októbra 2015, tak toto svoje právo uplatnila v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka pre nezaplatenie splátky splatnej 15. októbra 2015 (t. j. splátky, ktorá vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru bezprostredne predchádzala, a pre ktorej nezaplatenie mohol v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru), a zároveň toto svoje právo uplatnila v súlade s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka po omeškaní žalovaných s platením splátok po dobu dlhšiu ako tri mesiace. Premlčacia doba pre všetky splátky splatné po 15. októbri 2015 tak začala v súlade s ustanovením § 103 Občianskeho zákonníka plynúť odo dňa nasledujúceho po dni zročnosti splátky, pre nesplnenie ktorej došlo k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru a uplynula by najskôr 16. októbra 2018. Keďže žaloba bola na súde prvej inštancie podaná 15. októbra 2018, bola podaná pred uplynutím premlčacej doby. Žalobkyňa ďalej poukázala na rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave z 25. mája 2020 sp. zn. 12CoCsp/13/2020, Krajského súdu v Nitre z 28. marca 2018 sp. zn. 7Co/141/2017 a z 28. apríla 2017 sp. zn. 5Co/114/2017 a Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. septembra 2018 sp. zn. 11Co/13/2018, ktoré podporili jej právne závery uvedené v dovolaní. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) navrhla, aby zrušil rozsudky odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaní sa k dovolaniu žalobkyne v lehote určenej okresným súdom nevyjadrili. Po doručení dovolania prostredníctvom dovolacieho súdu, nakoľko došlo k odvolaniu plnomocenstva pre občianske združenie OPOS dňa 25.1.2023 najvyšší súd doručil dovolanie žalobkyne obom žalovaným, ktorí sa prostredníctvom právneho zástupcu k dovolaniu žalobkyne vyjadrili tak, že ho navrhli zamietnuť, pričom poukázali na rozhodovaciu prax iných súdov (okresných a krajských).

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné.

6. Podľa § 419 C. s. p. proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 C. s. p.

7. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.).

9. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 C. s. p.) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

10. Dovolateľka v podstate namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom spore záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, konkrétne od „výkladu § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ“ a nadväznej právnej otázky, či „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premĺčania v zmysle druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka.“

11. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 C. s. p.), a zároveň v kontexte prijatých rozhodnutí súdov nižších inštancií, mal dovolací súd za to, že v prejednávacom spore je potrebné zaoberať sa právnou otázkou, kedy začína plynúť premlčacia doba celého dlhu pri strate výhody splátok v prípade spotrebiteľskej zmluvy ,a zároveň, či s poukazom na znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka možno v spotrebiteľskom vzťahu aplikovať § 103 Občianskeho zákonníka, keďže výsledkom jeho aplikácie je skutočnosť, že premlčacia doba začína plynúť skôr, ako si veriteľ vôbec môže uplatniť svoje právo prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

12. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. považoval dovolací súd za podstatné to, či táto otázka, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, bola alebo nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená. Dospel pri tom k záveru, že uvedená právna otázka síce bola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená (v uzneseniach najvyššieho súdu z 29. novembra 2022 sp. zn. 7 Cdo 268/2020, z 30. novembra 2022 sp. zn. 5 Cdo 224/2021 a z 26. januára 2023 sp. zn. 4 Cdo 201/2022), avšak vzhľadom na čas vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu a dátum podaného dovolania je dovolací súd toho názoru, že dovolanie

žalobkyne je v danom prípade procesne prípustné. Vec prejednávajúci senát zároveň nevidel dôvod odchyliť sa od právnych názorov vyjadrených v citovaných rozhodnutiach, a preto na ne v okolnostiach posudzovanej veci v celosti poukazuje

13. Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

14. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

15. Podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

16. Podľa § 565 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

17. Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

18. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

19. Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná spotrebiteľskou úverovou zmluvou, v ktorej si banka (právna predchodkyňa žalobkyne) s dlžníkmi (žalovanými) dohodli plnenie v splátkach, s oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkmi splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

20. Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani čiastočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelene), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivými plnenými dielmi sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivé dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 Občianskeho zákonníka, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník stráca výhodu čiastkového plnenia.

21. Počet mesačných splátok, ich výška aj doba splatnosti jednotlivých splátok bola v zmluve o spotrebiteľskom úvere vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plynie pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh, čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplatneniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok.

22. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarca týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady *vigilantibus iura*) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plynie až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 uplatnil (§ 563) by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabraňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá Občianskeho zákonníka, že premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

23. Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarca v § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 Občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

24. Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámce spomína § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, zákonodarca výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá Občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadať o jednorazové vrátenie nesplatennej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškaní s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

25. Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná

ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplacením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú zo skorších splátok.

26. Z § 103 Občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť späť od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať, okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka.

27. Vo vzťahu k samotnej dovolacej otázke je nevyhnutné dôsledne zvážiť redukciu aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to naruša princíp právnej istoty.

28. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétne vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z §§ 103 a 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodiť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 Občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvýhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov, vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veriteľia. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

29. Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka začína plynúť premlčacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premlčateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd odkazuje na právnu doktrínu z bodu 20., z ktorej vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nielen dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplacením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto ustanovenia, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplacením splátky, bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné. Lehota, v

ktorej musí byť toto právo uplatnené, je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

30. Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení, najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 Občianskeho zákonníka).

31. Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk vzťahujúcich sa na danú vec uzatvára, že podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15 - dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

32. V kontexte uvedeného najvyšší súd záverom konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu, že v spotrebiteľských vzťahoch premlčacia doba celého zosplateného dlhu plynie od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Dovoláním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Z uvedených dôvodov preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C. s. p.). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 C. s. p.).

33. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

34. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.